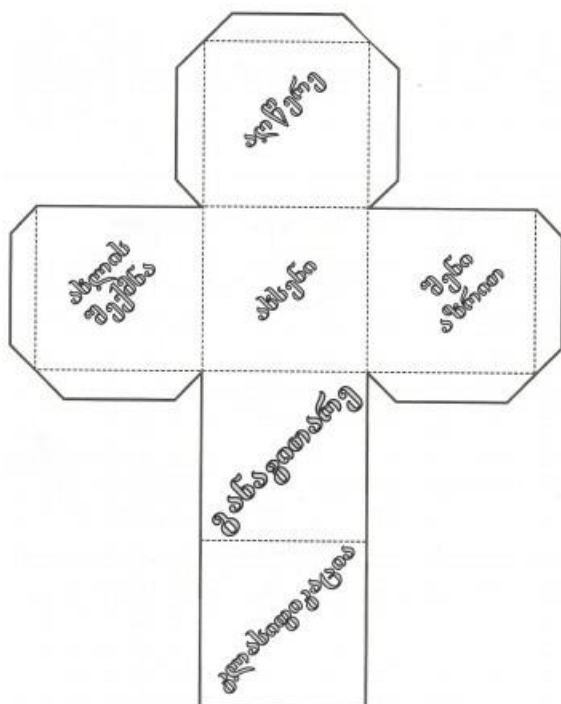

„ბლუმის კუბიკის“ გამოყენება გაკვეთილზე

ავტორი: მაია ფირჩხაძე

ბ. ბლუმის პედაგოგიური თეორია („ტაქსონომია“) საგანმანათლებლო მიზნებს კოგნიტურ, ფსიქომოტორულ და აფექტურ ნაწილებად ჰყოფს. სხვაგვარად იგი შეიძლება ასეც განისაზღვროს – „ვიცი“ (კოგნიტური), „ვქმნი“ (ფსიქომოტორული) და „შემიძლია“ (აფექტური), რაც მიუთითებს იმაზე, რომ მოსწავლეს ვთავაზობთ არა მზა ცოდნას, არამედ პრობლემას. მან კი მიღებული ცოდნის, საკუთარი გამოცდილებისა და შემეცნების საფუძველზე უნდა იპოვოს პრობლემის გადაჭრის გზები და წამოჭრილ საკითხებზე პასუხები მიიღოს.

სხვადასხვა პედაგოგიურ სტრატეგიას შორის, ე.წ. „ბლუმის კუბიკი“ გამორჩეულად ხელსაყრელია მოსწავლეთა ცოდნის, სააზროვნო პროცესების გააქტიურებისა და დასკვნების გაკეთებისთვის. ამავდროულად ის ხელს უწყობს თემის მიმართ მოსწავლეთა დამოკიდებულებების ჩამოყალიბებას და რეფლექსიას მუშაობის სხვადასხვა ეტაპზე (იხ. სურ.1):

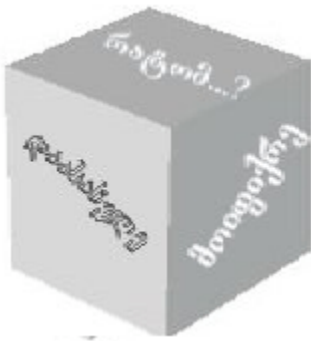
სურ.1.

მეთოდის გამოყენება:

პირველი – გაკვეთილის თემის ფორმულირება, რომელიც შეკითხვების მთელ ჯგუფს მოიცავს. მათ აუცილებლად გაეცემა პასუხი გაკვეთილის მსვლელობისას;

მეორე – ესაა თავად კუბიკის, ჩვეულებრივი ქაღალდის კუბიკის გამოყენება, რომლის წვეროებზეც „ბლუმის ცნებებია“ დაწერილი (სურ.2):

სურ.2.

- დაასახელე... ჩამოთვალე... დაალაგე... აღწერე... განსაზღვრე... გაიხსენე... შეარჩიე... დააკავშირე...;
 - რატომ... ;
 - ახსენი... შეაჯამე... განსაჯე... მოიყვანე მაგალითი... დააჯგუფე... შენი სიტყვებით ჩამოაყალიბე...;
 - შემოგვთავაზე, როგორ... გამოიყენე... გადაწყვიტე... განახორციელე... მოამზადე... შეცვალე... ააგე...;
 - გაანალიზე...; შეამოწმე...; ააგე დიაგრამა...; შეადარე...;
 - მოიფიქრე...; შეიმუშავე გეგმა; გადაამოწმე; გარდაქმენი; ააწყვე; შეცვალე; შეიმუშავე ჰიპოთეზა და შეამოწმე...;
 - „გამოყავი... ხაზი გაუსვი... შეაფასე... დაასაბუთე... გამოიკვლიე... მოიყვანე არგუმენტები...;
- მესამე** – ვისვრით კუბიკს, დაცემის კუთხე მიგვითითებს შეკითხვაზე, რომელიც უნდა დაისვას.

მეოთხე: კუბიკის კუთხეების ვარირება – შეკითხვების მრავალგვარობა – საკითხის ყველა მხრიდან შესწავლის საშუალებას იძლევა, რაც სასწავლო მიზნების მიღწევაში გვეხმარება.

„ბლუმის კუბიკის“ გამოყენებისას შეკითხვას აყალიბებს ან თავად მასწავლებელი (შედარებით მარტივი გზა, როდესაც მაგალითს, ნიმუშს აძლევს თავად მასწავლებელი), **ან მოსწავლეები** (რასაც განსაკუთრებული მომზადება სჭირდება – შეკითხვის მოფიქრებისა და კითხვის დასმის უნარის გამომუშავება). **სწავლის ზედა საფეხურზე** შეკითხვებისათვის გამოიყენება ცხრილიც – მოსწავლეებს სთავაზობენ, შეავსონ ცხრილი შესაბამისი ტიპის შეკითხვებით, რომლის მიხედვითაც ისინი გააანალიზებენ თანკლასელების პასუხებს, მაგალითად:

სააზროვნო დონეები	ზმნები
ცოდნა	დაალაგე; აღწერე; განსაზღვრე; გაიხსენე; შეარჩიე; დააკავშირე; დაასახელე; გაიხსენე (მაგალითად, „დაასახელე“ /რეპროდუქციული ხასიათის ცოდნა/ – ამ ტიპის შეკითხვა ყველაზე მარტივია. მოსწავლემ უბრალოდ უნდა დაასახელოს მოვლენა, ტერმინი, საგანი და ა.შ. მაგ. „დაასახელე „აბო ტფილელის ცხოვრების“ ძირითადი პერსონაჟები“, ანდა „დაასახელე რევოლუციური სიტუაციის დამახასიათებელი სამი ძირითადი ნიშანი“, ან – „რას ნიშნავს უძრავობის ხანა?“ და სხვ. მთავარია, შეკითხვა ისე დაისვას, რომ თემის შესახებ მოსწავლის ზოგადი ცოდნა გამოჩნდეს, ანუ შეკითხვამ უნდა „უბიძგოს“ მოსწავლეს, გამოავლინოს ტექსტის ცოდნა).
გაგება	ახსენი; შეაჯამე; განსაჯე; მოიყვანე მაგალითი; დააჯგუფე; შენი სიტყვებით ჩამოაყალიბე (მაგალითად, „ახსენი“ – ამ ტიპის შეკითხვები „აზუსტებს“ ინფორმაციას. ისინი გვეხმარებიან პრობლემის სხვადასხვა კუთხით დანახვაში. ამავდროულად არსებობს ფრაზები, რომლებიც გვეხმარებიან ამ საფეხურის შეკითხვების ფორმულირებაში, როგორიცაა – „შენ ნამდვილად ფიქრობ, რომ...“, „შენ დარწმუნებული ხარ, რომ...“ მაგალითად, „შენ ნამდვილად ფიქრობ, რომ დავით IV-ის მიერ გატარებული რეფორმები აუცილებელი იყო?“ „დარწმუნებული ხარ, რომ ვარსკვლავების გაქრობა მათ ასაკზეა დამოკიდებული?“ და ა.შ.
გამოყენება	გამოიყენე; გადაწყვიტე; განახორციელე; მოამზადე; შეცვალე; ააგე („შემოგვთავაზე“ – მოსწავლემ უნდა შემოგვთავაზოს ისეთი დავალება,

	რომელიც საშუალებას გვაძლევს გამოვიყენოთ ესა თუ ის წესი, ან უნდა შემოგვთავაზოს პრობლემის მისეული ხედვა, თავისი იდეა, უნდა ახსნას, როგორ გამოიყენება ესა თუ ის ცოდნა პრაქტიკაში, კონკრეტულ სიტუაციაში. მაგალითად, „სად და რა სიტუაციაში შეიძლება რეფორმების გატარება?“ „როგორ შეიძლება გამოვიყენოთ კოპერნიკის ჰელიოცენტრული სისტემა კოსმოსის შესასწავლად?“ და სხვ.).
ანალიზი	გაანალიზე; შეამოწმე; ააგე დიაგრამა; შეადარე; გამოყავი.. ხაზი გაუსვი („გამოყავი... ხაზი გაუსვი...“ – ძალიან ააქტიურებს მოსწავლის აზროვნებას, ასწავლის გაანალიზებას, ფაქტებისა და დასკვნების გამოყოფას, შედეგების შეფასებას).
სინთეზი	შეიმუშავე გეგმა; გადაამოწმე; გარდაქმენი; ააწყვე; შეცვალე; შეიმუშავე ჰიპოთეზა და შეამოწმე; მოიფიქრე („მოიფიქრე“ – ეს შემოქმედებითი ხასიათის შეკითხვაა, რომელიც შეიცავს „შეთავაზების“, „გამონაგონის“ ელემენტს. მაგალითად, „რა მოხდება, თუ დედამიწაზე მტკნარი წყლის მარაგი მთლიანად დადნება?“ „მოიფიქრე, როგორ შეიძლება გამოვიყენოთ ცხოვრებაში ქვეყნის ძირითადი კანონი – კონსტიტუცია?“ და ა.შ.)
შეფასება	შეაფასე; დაასაბუთე; გამოიკვლიე; მოიყვანე არგუმენტები (უმჯობესი იქნება, თუ ამ საფეხურის შეკითხვას „ემოციას დავუმატებთ“, გრძნობებს გამოვიწვევთ. მაგალითად, „რას გრძნობ, როდესაც მოცარტის მუსიკა გესმის?“ ანდა – „რატომ აირჩიე მაინდამაინც ეს საგანი?... მოვლენა...?“ და ა.შ.)

რაც შეეხება დაწყებით საფეხურს, შეკითხვები სტანდარტულის მაგივრად შესაძლოა იყოს შემდეგნაირი:

- დაასახელე ასოციაცია (რასთან ასოცირდება მოცემული საგანი, მოვლენა?);
- აღწერე (ფორმა, ზომა, ფერი და ა.შ.)..;
- გამოიყენე (მოიყვანე მაგალითები მისი გამოყენების მიხედვით, ანდა გვიჩვენე, როგორ გამოიყენება);

- შეადარე (მოცემული საგანი ანდა მოვლენა შეადარე მსგავსს, მიუთითე მსგავსება და განსხვავება);
- გააკეთე ანალიზი (მოგვითხრე, გვიამბე, რისგან შედგება, როგორაა გაკეთებული და ა.შ.);
- შეაფასე (მიუთითე ყველა „პლიუსი“ და „მინუსი“).

ბლუმის კუბიკის საფეხურებს ადვილად იმახსოვრებენ მოსწავლეები, მასწავლებლებს კი ის ეხმარება, განავითაროს მოსწავლეებში კრიტიკული აზროვნება.

„ბლუმის კუბიკის“ გამოყენების მაგალითები ისტორიისა და სამოქალაქო განათლების გაკვეთილებზე:

ისტორიის გაკვეთილზე

- დაასახელე XIX საუკუნის დამდეგის რუსეთის სამეფო ხელისუფლების ძირითადი საგარეო მიმართულებები;
- რატომ შეფერხდა ქართული კულტურის განვითარება XIX საუკუნის დასაწყისში?
- ახსენი, რა მიზნებს ისახავდა რუსეთის ხელისუფლება, როდესაც გიორგი XII-ის ოჯახის წევრები პეტერბურგში გაიწვია?
- მოიყვანე არგუმენტები, რამდენად აქტუალური იყო რუსული მიმართულება ქართლ-კახეთის საგარეო პოლიტიკაში;
- მოიყვანე 6 არგუმენტი XIX საუკუნის დასაწყისში სქართველოში დამყარებული რუსული ხელისუფლების ანტიქართული ხასიათის შესახებ;
- როგორ ფიქრობ, XIX საუკუნის საქართველოს საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ცხოვრების რომელი მიმართულებაა დღეისათვის ძალიან მნიშვნელოვანი?

სამოქალაქო განათლების გაკვეთილზე:

- დაასახელე შრომის ბაზრის ძირითადი თავისებურებები;
- რატომაა შრომის ბაზარი ძალიან მნიშვნელოვანი საზოგადოებრივ ცხოვრებაში?
- ახსენი, რა კავშირი არსებობს სახელმწიფო შემოსავალსა და შრომის ბაზარს შორის;
- რა სტრატეგიას შესთავაზებდი ხელისუფლებას შრომის ბაზრის გაზრდისთვის?
- მოიფიქრე, როგორ შეიცვლება ეკონომიკა, თუ გაქრება უმუშევრობა?
- როგორ ფიქრობ, შეიძლება თუ არა, შრომის ბაზრის მდგომარეობის მიხედვით მთლიანად საზოგადოების სოციალ-ეკონომიკურ მდგომარეობაზე მსჯელობა?

რამდენადაც თანამედროვე სკოლა მოწოდებულია, აღზარდოს თავისუფალი, განათლებული და კრიტიკულად მოაზროვნე პიროვნება, რომელიც ზრუნავს თვითგანათლებაზე, ორგანიზებულობაზე, ფლობს გარკვეულ სუბიექტურ გამოცდილებას, შეუძლია რთულ პირობებში ორიენტირება და გადაწყვეტილებების მიღება, ბლუმის კუბიკი პედაგოგების ხელში ამ ამოცანების განხორციელების ერთ-ერთ ეფექტურ სტრატეგიას წარმოადგენს.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. BLOOM'S TAXONOMY & THINKING STRATEGIES – PLANNING MATRIX.,<https://reapgatecluster.wikispaces.com/file/view/Bloom%E2%80%99s+taxonomy+and+thinking+strategies+-+Planning+matrix.pdf>
2. Bloom's Cube., https://sddial.k12.sd.us/esa/doc/teachers/differ_instruc.htm
3. „Кубик Блума“, <http://nitforyou.com/cubblum/>
4. კახაბერ ჩაკვეტაძე, „ბენჯამენ ბლუმის განათლების მიზნების ტაქსონომიის გამოყენება ისტორიის გაკვეთილებზე“, GESJ: Education Science and Psychology 2016 | No.1(38)., The 4th Teacher Conference “University and School” (Problems of Teaching and Education) The exchange of Good Practices 17 October, 2015, Materials; ლინკი მოცემულ დროზე: [file:///C:/Users/User/Downloads/2669%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/2669%20(2).pdf)